

Kasparas Pocius

VIRTUALUS POLITINIO ĮVYKIO MATERIALUMAS GILLES'IO DELEUZE'O IR FÉLIXO GUATTARI FILOSOFIJOJE

Lietuvos kultūros tyrimų institutas
Saltoniškių g. 58, LT-08105
Tel. (8 5) 2752857
El. paštas: godfish2000@gmail.com

Politine filosofija besidomintiems tyrinėtojams dažnai iškyla problema: kokiam politiniam įvykiui pirmenybę teikia Gilles'is Deleuze'as ir Félixas Guattari. Šiame straipsnyje bandoma teigti, kad jų filosofijoje politinis įvykis suvokiamas dvejopai: viena vertus, kaip transcendentinėje organizacijos plokštumoje įkalintų socialinių jėgų tapsmas – perėjimas į imanentinę konsistencijos plokštumą, kita vertus, kaip tų jėgų įgalinama virtualumo aktualizacija. Tokia politinio įvykio interpretacija leidžia jiems kurti alternatyvą vėlyvojo marksizmo utopinėms teorijoms. Kaip tokios utopijos pavyzdį pasirinkome Michaelo Hardto ir Antonio Negri koncepciją. Įvykio paskirumas, nepriklausymas nuo priežastinės logikos leidžia jam aktualizuoti kiek įmanoma daugiau virtualių potencialumų ir taip kurti tai, kas nenuspėjama.

RAKTAŽODŽIAI: materialumas, įvykis, skirtumas, virtualumas, mažoji politika, Gilles Deleuze, Félix Guattari.

Gilles'io Deleuze'o ir Félixo Guattari filosofija padarė milžinišką įtaką šiuolaikiams politikos tyrimams; jų įvesta skirtis tarp molinės ir molekulinės politikos, kurią Nicholas Thoburnas (2003) pakeitė skirtimi tarp didžiosios ir mažosios poli-

tikos, paveikė ne tik politines teorijas, bet ir praktikas. Kita vertus, daug kas pastebi, kad jų politinio organizavimosi, įvykio ir socialinių permainų galimybės samprata lieka pernelyg miglota. Štai garsiosios *Imperijos* bendraautoris Michaelas Hardtas savo atskirai parašytoje monografijoje apie Deleuze'ą teigia, kad pastarojo kūrinuose tik užsimenama apie demokratinę politiką, pateikiama bendra orientacija ateities tyrimams demokratinų politinių praktikų srityje, tačiau jis neįvardija socialinio subjekto, galinčio organizuoti visuomenę (žr. Tampio 2009:384). Kritikuodami Deleuze'ą ir Guattari, Hardtas ir Antonio Negri teigia, kad šie „pozityviai vertina tik nuolatinį judėjimą ir absoliučius srautus, taigi jų filosofijoje kūrybiniai socialinės gamybos elementai ir radikali jos ontologija lieka nepatvarūs ir bejėgiai“ (Tampio 2009:384). Kitas marksistas Peteris Hallwardas taip pat teigia, kad Deleuze'as ir Guattari, užuot propagavę konkrečius politinius pokyčius, renkasi „iškūnijimo“ ir „dematerializacijos“ strategijas (Hallward 2006:3). Kyla klausimas, kaip Deleuze'o ir Guattari filosofijoje įmanoma projekcija į ateitį, kaip kalbėti apie įvykį ir jo materialų apčiuopiamumą, kuriamą atsisakant priešastingumo logikos, valdančios ne tik klasikinę reprezentacinę, bet ir marksistinę įvykio diskursą, o taip pat panaikinant molinėje organizacijos plokštumoje veikiančio transcendentinio subjekto kūrimo būtinybę. Bandydamas atsakyti į šiuos klausimus, keliu hipotezę, kad reprezentacijos paradigmoje formuojamos suplanuotos, užprogramuotos ir lengvai nuspėjamos ateities sampratą keičia akivaizdžiai materialios, bet nenuspėjamos ateities samprata. Toks efektas pasiekiamas pasitelkiant naujas sąvokas, tokias kaip tapsmas, virtualumas ir kokybinis daugialypumas.

Įvykis mažojoje politikoje: virtualumo aktualizacija

Deleuze'o ir Guattari nereprezentuojamo įvykio materializacijos sampratoje galima išskirti du etapus: kad įvykis materializuotųsi, jo turinys privalo patirti tapsmą, pasirinkti skrydžio liniją ir tokiu būdu pereiti anapus aktualios didžiosios politikos arba sociumo plotmės į virtualią mažosios politikos plotmę. Įvykio materialumas neįmanomas, jei materializuodamosios socialinės jėgos neįgyja virtualios galios. Deleuze'as ir Guattari suvokia tapsmą kaip perėjimą iš kiekybinio į kokybinį daugialypumą. Jau *Tūkstantyje plokštikalnių* (2004) Deleuze'as tvirtina, kad politika yra susijusi su materialaus pasaulio transformacija: „molekuliniai pabėgimai ar judėjimai būtų nieko verti, jei jie nesugrįžtų į molines organizacijas, nepermaišytų jų segmentų, nesujautų dvinarių pasidalijimų tarp lyčių, klasių ir partijų“ (Deleuze, Guattari 2004: 216–217). Deleuze'as daro skirtį tarp filosofijos ir politikos: filosofija, pasak jo, turi tyrinėti aukštesnes ir žemesnes pasaulio plotmes – tai, ką jis vadina

virtualybe, o štai politika turi perkelti šias išvalgas į aktualų pasaulį (Deleuze, Parnet 2012) Taigi, jei filosofijos tikslas suvokiamas kaip tapsmo galimybių, skrydžio linijų ir jomis judėti leidžiančio geismo atradimas, politikos tikslas yra naujų kūrybinių eksperimentų ir jų rezultatų perkėlimas į politinę plotmę, jų aktualizacija.

Apmąstant Deleuze'o ir Guattari filosofiją ir ieškant joje perėjimo anapus molinės organizacijos, leidžiančios kurtis molekuliniais tapsmams ir mažajai politikai, kyla klausimas, kas kuria galimybes vyksti tokioms permainoms. Pirmiausiai turime aptarti virtualumo sampratą, kurią Deleuze'as išplėtoja apmąstydamas Immanuelio Kanto ir Henri Bergsono filosofiją. Kaip sako Deleuze'as, Kantas siekia atrasti visos galimos patirties sąlygas, o Bergsonas siekia jas praplėsti virtualiomis realios patirties sąlygomis (Deleuze 1991). Kantas savo svarstymuose apie minėtas sąlygas pasitelkia modernią tįsumo sąvoką, Bergsonas ją papildo savo sukurta trukmės samprata, apibūdinančia kitimą ir diferenciaciją ne tik erdvėje, bet ir laike. Tai sudaro prielaidas trukmės sąvoką laikyti artima Deleuze'o ir Guattari tapsmo sąvokai. Deleuze'as teigia, kad skirtumas tarp Bergsono aptarto virtualumo ir Kanto galimybės koncepcijų leidžia kalbėti apie du daugialypumų tipus. Sekant Kanto veikalais, būtų kuriamas objektyvus „kiekybinis, arba skaitinis daugialypumas“ (*numerical multiplicity*), kuriame galėtų egzistuoti tik aritmetiniai skirtumai. Tiksliau sakant, toks daugialypumas įmanomas tik tada, kai patirtį galima dekonstruoti tik kiekybiškai (Deleuze 1991: 40). Tokios perskyros kuriamos didžiojoje arba molinėje politikoje, kurioje pasitikėjimas valdžia išreiškiamas tik rinkimuose ir per apklausas.

Visai kitokio tipo daugialypumus savo koncepcijoje numato Bergsonas. Kalbėdamas, kad realus pokytis susijęs ne su kiekybiniais, o su kokybiniais procesais, Bergsonas kritikuoja Kanto koncepciją, kuri, pasak jo, apima tik erdvę, bet neužčiuopia pokyčio masto laike. Priešingai, Bergsono daugialypumas neįmanomas be trukmės kategorijos. Jis apima „seką, susilydymą, organizavimąsi, heterogeniškumą, kokybinę perskyrą, rūšinį skirtumą; tai – virtualus ir nenutrūkstantis daugialypumas“ (Deleuze 1991:38).

Visos mūsų problemos kyla iš to, kad, kaip sako Deleuze'as, mes neperžengiame anapus regimos patirties ir neieškome tos patirties sąlygų tame, ką Bergsonas vadina tikrove. Aktualus pažinimas mums neatveria galimybių išeiti anapus jo diskursyvaus lauko, kritikuoti ne tik esamą situaciją, bet ir ją kuriančias sąlygas, bandant jas peržengti ar keisti. Aktualios problemos mums kyla nebandant suvokti jų tikrųjų priežasčių, pasikliaujant iliuzijomis, kurioms mus pasmerkia mūsų individualūs interesai. Taip pat aktualų žinojimą būtų galima sieti su valdymo režimais, kurie su sau pavaldžiais ekspertais imasi spręsti diskursyviai kuriamas problemas. Kaip *Skirtume ir pakartojime* teigia Deleuze'as, turėtume konstruoti tokias proble-

mas, kurių egzistuojančios santvarkos rėmuose išspręsti būtų neįmanoma, ir kurios reikalautų sisteminių pokyčių (žr. Deleuze 2011: 215).

Virtualybė tiek Bergsonui, tiek Deleuze'ui reiškia ne tapatumo, bet jam nepavaldaus skirtumo aktualizavimą: virtualumas „aktualizuojamas tuomet, kai jis yra diferencijuojamas ir yra priverčiamas diferencijuotis pats“ (Deleuze 1991: 97). Nors virtualumas niekada iki galo neatsiskleidžia aktualume, negalime kalbėti apie jo negatyvumą arba stoką. Bergsonas sako, kad tai yra „absoliučiai pozityvus egzistencijos modusas“ (Deleuze 2004: 44).

Pasak Deleuze'o, Kanto veikaluose konceptualizuojama galimybė yra suporuojama su realybe, o Bergsonas virtualumą suporuoja su jo aktualizacija. Kanto atveju galimybė ne tik kuria neišvengiamą būsimosios realybės pavidalą, bet ir jos panašumą į jau egzistuojančius pavidalus, kuriuos galima laikyti tam tikromis normomis ar standartais. Tačiau virtualybė, kaip sako Deleuze'as, neturi priminti jau egzistuojančios realybės, o aktualizacijos taisyklės neprimeta panašumo (Deleuze 1991: 97). Virtualumas atsiskleidžia tiek laike (kaip skirtumas tarp virtualaus pradinio taško ir aktualaus rezultato), tiek erdvėje (tarp skirtingų aktualizavimosi linijų).

Virtualūs daugialypumai aktualizuojasi kūrybingai, bet nekuria bendros, vieningos jėgos. Politiškai suvokiamas daugialypumas neimplikuoja konsensu su paremtos tiesioginės demokratijos struktūros. Jis implikuoja nuolatinę kūrybingą, kritišką ir eksperimentinę politikos procesą, kuriame atsiranda daugybė virtualumo aktualizavimosi linijų. Joms atsirasti padeda tai, ką Deleuze'as vadina grynaisiais įvykiais. Tie įvykiai – paskiros akcijos, mitingai, demonstracijos ar streikai – retai patenka į didžiosios politikos ar žiniasklaidos akiratį, tačiau „po jų niekas nelieka kaip buvę“. Kalbėdami apie 1968-ųjų Paryžiaus neramumus, Deleuze'as ir Guattari sako, kad

tie įvykiai nesileidžia būti suprastinti iki socialinio determinizmo ar iki priešasčių grandinių. Tačiau jau pats įvykis žymi atskilimą, atsiskyrimą nuo priešastinių ryšių; jis šakojasi, nukrypsta nuo dėsningumų, sukuria nestabilią padėtį, kuri atveria naujas galimybių erdves (Deleuze, Guattari 2008).

Deleuze'as ir Guattari savo politinėje strategijoje bando apibrėžti tam tikrą procesą, kurį Thoburnas įvardija kaip mažąją politiką. Marksistų akcentuojamo kovingo subjekto – partijos, grupės, judėjimo, netgi valstybės atsiradimas gali atnešti pasaulinio masto politinių pokyčių, pavyzdžiui, leisti atsirasti naująjį subjektą palaiškantiems judėjimams kitose šalyse, formuoti tam tikroms ideologinėms klišėms, tačiau tie pokyčiai dažnai neapims jautriausių kasdienybės sričių, individualių ir kolektyvinių įpročių bei santykių. Mažajai politikai svarbesni ne subjektai, bet mechanizmai ir jų funkcionavimas, geismo bei pasipriešinimo gamyba. Mažajai po-

litikai svarbesnis ne tapatybių kūrimas, o jas pranokstančių skirtumų gamyba, ne ideologija ir organizavimasis, o tapsmas ir geismas, padedantis kovotojams kurti tai, kas *Tūkstantyje plokštikalnių* pavadinama konsistencijos plokštuma.

Konsistencijos plokštumą veikia kuriami afektai, skirtumai, galimybė aktyviems srautams kurti nuolatinės tapsmo ir skrydžio linijas. Konsistencijos plokštuma nuo organizacijos plokštumos skiriasi savo intymumu, neapčiuopiamumu – bet būtent taip, kasdienių santykių plotmėje, formuojama mažosios politikos perspektyva. Organizacinėje plokštumoje priimami politiniai sprendimai remiasi konsistencijos plokštumoje – kasdieniniuose pokalbiuose, ginčuose, nesutarimuose, grupių vidiniame gyvenime suformuluotais troškimais arba geismais. Konsistencijos plokštumoje socialinių jėgų aktyvumas ir jų efektyvumas matuojamas nebe bendrais judėjimo pasiekimais (taip jis būtų matuojamas organizacijos plokštumoje), bet tuo, kaip judėjimo tikslai atitinka jo narių kolektyvinius ar paskirus troškimus. Būtent geismo ir jį gaminančių jėgų pasiskirstymas socialinių judėjimų asambliažuose mums leidžia spręsti apie tų judėjimų atvirumą ar uždaramą, revoliucingumą ar reakcingumą. Mažoji politika kuria konsistencijos plokštumą ir geismo srautus – tie srautai neišsitenka organizacijos plokštumoje, kurioje dėmesys skiriamas tokioms abstrakčioms dialektinėms sąvokoms kaip klasių kova, ideologija, kapitalizmas ir t. t. Socialinių judėjimų veiklą suvokiant iš konsistencijos plokštumos perspektyvos, neišnyksta organizacinė perspektyva, nenuvertinama pasipriešinimo svarba – tik šalia organizavimosi akcentuojama kasdieninių emocijų, afektyvių komponentų svarba, leidžianti ne tik išlaikyti efektyvią kovą, bet ir formuoti vidinį grupės solidarumą, kurti tapsmus ir skrydžio linijas grupių viduje. Jei organizacinė politika dažniausiai apima galimybių virtimo realybe aspektus, leidžia įvardyti abstraktaus santvarką keičiančio įvykio – revoliucijos – galimybę ateityje, konsistencijos plokštumos kūrimas leidžia konkretizuoti šį revoliucinį tapsmą jau minėtų grynųjų įvykių perspektyvoje. Būtent intensyviai išgyvenama kasdienybė ir joje vykstantis paskiras ar kolektyvinis tapsmas suteikia potencialo atsiskleisti virtualumui ir aktualizuotis materialiam politiniui įvykiui.

Daugybė ir geismo bendruomenė – du mažosios politikos veidai

Konsistencijos plokštumos ir virtualumo aktualizacijos sampratos, kaip minėjome, kuria akivaizdžius skirtumus tarp Deleuze'o ir Guattari ateities projekcijos ir marksistinės perspektyvos. Šiuos skirtumus geriau suvokti padėtų geismo bendruomenės sąvoka, kuri, kaip manome, puikiai apibūdina Deleuze'o ir Guattari koncepcijomis

grįstą požiūrį į mažąją politiką. Ją galima lyginti su Michaelo Hardto knygų trilogijoje *Imperija*, *Daugybė* ir *Bendrija* postuluojama daugybės sąvoka. Viena vertus, galima pastebėti, kad daugybės sampratoje atsispindi dalis esminių Deleuze'o ir Guattari teiginių. Kita vertus, manome, kad tarp geismo bendruomenės ir daugybės esama tam tikrų esminių skirtumų, kuriuos apmąstyti leistų būtent pirmoje darbo dalyje įvardyta skirtis tarp galimybių realizacijos ir virtualybės aktualizacijos.

Antra, Negri pokalbyje su Cesare Casarino prisipažino, kad Deleuze'o ir Guattari teorijoje pasigenda konstruktyvių pastangų „daryti istoriją“, teigia, kad Deleuze'o postuluojamas ontologinis įvykis niekada nesiejamas su istoriniais judėjimais. Negri Deleuze'o veikaluose pastebi nuolatinį nesugebėjimą paversti ontologinį įvykį proto konstruktą ar schema, konstitucija ar bent jau virtualia konstitucija, kurioje visgi išliktų konstruktyvus elementas (Casarino, Negri 2008: 138). Šie priekaištai Deleuze'ui parodo, kad Hardtas su Negri akcentuoja ne konsistencijos, bet organizacijos plokštumą. O štai interviu su Negri, pavadintame „Kontrolė ir tapsmas“, Deleuze'as perspėja jį, kad bet koks mėginimas modeliuoti pasipriešinimą paverčia mažumą dauguma, nes „daugumą apibrėžia ne kas kita kaip modelis, kurį privalu atitikti“, o „mažuma neturi jokio modelio, ji – tapsmas, procesas“ (Deleuze 2012: 266). Taigi tapdama subjektu mažuma pereina iš molekulinės į molinę perspektyvą, ieško pripažinimo, tampa reprezentacinio žaidimo dalyve. Tokia interpretacija tinka iš socialinių judėjimų besikuriančioms partijoms, nevyriausybinėms organizacijoms, pripažinimo beiėskančioms tautinėms ar socialinės lyties mažumoms. Tačiau geismo bendruomenė lieka mažojoje politikoje, kuri neįgyja reprezentacinės struktūros. Ji organizacijos plokštumą bando prišlieti prie konsistencijos plokštumos, versdama tai, kas asmeniška, politiškumu ir siekdama politines strategijas suderinti su kolektyviniu ar paskirai išgyvenamu geismu. Tokioje konsistencijos plokštumoje dėmesys skiriamas ne subjekto reprezentacijai, kaip didžiojoje politikoje, bet intensyvumų, afektų ir emocijų, aktyvumo ir reakcingumo, deteritorizacijų ir reteritorizacijų tarpusavio žaismui. Atsiranda įspūdis, kad Hardtas ir Negri imanentiškumą suvokia kitaip nei Deleuze'as ir Guattari, kuriems kolektyvumus ir paskirybes organizuojantis modelis ne toks svarbus kaip patys grupėse vykstantys procesai. Galima teigti, kad Hardto ir Negri interpretacijoje, priešingai Deleuze'o ir Guattari sampratai, imanentiškumas ir geismas išsitenka organizacijos plokštumoje.

Šie teiginiai įgyja platesnį kontekstą, turint omenyje, skirtumo, daugialypumo ir virtualumo sampratą ir vertinant *Imperijos* autorius iš daugialypumo logikos perspektyvos. Pirmą, galima teigti, kad virtualumą Hardtas ir Negri suvokia kaip pasipriešinimo potencialumą, glūdinį pačioje daugybėje. Kaip žinome, Deleuze'as ir Guattari, kurie virtualumą suvokia Friedricho Nietzsche's ir Bergsono filosofinėje

perspektyvoje, ji poruoja su aktualumu ir teigia, kad virtualus įvykis į aktualumo sferą prasiskverbia iš išorės. Taigi virtualumas suvokiamas ne kaip pačios besipriešinančios jėgos savybė, o kaip tai, kas jai nutinka įvykio metu – tai, kas iš anksto nenuspėjama, nenumatoma. Jis primena kauliukų metimą, yra atsitiktinumas, taigi priklauso aleatorikos sričiai. Kalbėdami apie mažąją politiką galime prisiminti „nesamos liaudies“ sampratą – niekas nežino, kada ji pasirodys istorijos arenoje, tačiau geismo bendruomenė, kurdama mažąją politiką, turi išlaikyti pastovų santykį su išore, su atsitiktinumu. Deleuze'o ir Guattari bei *Imperijos* autorių strategijų skirtumai akivaizdūs ir aptariant daugialypumą. Kalbant apie skirtumą tarp kiekybinių ir kokybinių daugialypumų, galima teigti, kad Hardtas ir Negri išlieka kantiškoje kiekybinių daugialypumų paradigmoje. Jie galimybę pereiti nuo virtualaus potencialumo į realybę mato gyvojoje darbo jėgoje. Vadinasi, pats subjektas, jų manymu, yra ir ateities modelis, ir galimybė to modelio siekti – tai primena Georgo Wilhelmo Friedricho Hegelio dialektinį tapsmą. Maža to, pokalbyje su Casarino Negri teigia, kad daugybės atsiradimui reikalingas tam tikras bendrumas. Toks bendrumas, „žinoma, nereiškia tapatumo ar vienybės, bet reikalauja, kad daugybės neskaidytų jokie prigimtiniai ar rūšiniai skirtumai“ (Casarino; Negri 2008:124). Deleuze'o ir Guattari postuluojamus intensyvius kokybinius daugialypumus jie mato kaip pavojų, galintį išardyti daugybę iš vidaus. Tačiau kyla klausimas, kaip tokiu atveju įmanoma išvengti aktyvumo ir reicingumo perskyros ir kurti pačią didžiosios ir mažosios politikos perskyrą. Vienalytė daugybė taip ne tik tampa save reprezentuojančiu politiniu subjektu, bet pereina iš mažosios į didžiąją politiką. Šia prasme daugybės logikai paklūsta pastarųjų metų politiniai įvykiai, kai populistiniai judėjimai, tokie kaip „Syriza“ Graikijoje ir „Podemos“ Ispanijoje, virto didžiosios politikos žaidėjais – dalyvauja demokratiniuose rinkimuose ir juos laimi. Tačiau, kita vertus, būtent tai, kad šiems judėjimams dažnai pristinga politinio ryžto sprendžiant esminius didžiosios politikos uždavinius, liudija daugybės kaip politinio subjekto netvarumą ir tik patvirtina būtinybę daugybės viduje išlaikyti įtampą tarp skirtingų grupių, skirtumų kūrimo ir tapimo galimybę. Kitaip tariant, mažojoje politikoje privaloma atsisakyti pagundų tapti didžiosios politikos subjektu. Sprendimo ir organizuotumo, kurio Hardtas ir Negri pasigenda Deleuze'o ir Guattari politikos sampratoje, nepakanka. Geismo bendruomenė veikia kaip geismo mašina: ji atsisako subjektyvumo, nepasiduoda reprezentacijai, nepaliaujamai kuria vidinius skirtumus, rizikuoja ir išlaiko santykį su virtualia išore – „nesama liaudimi“.

Taigi, jei daugybei, kuriančiai politinį subjektyvumą, įmanoma priskirti tam tikrą programą, jei ją galima matyti kaip tam tikrą ateities utopinį modelį, geismo bendruomenė kuria mažąją politiką iš vidaus, konsistencijos ir aktyvizmą nuo re-

akcijos atskiriančių afektų plokštumoje. Jos ateities programuoti neįmanoma, ji suvokiama ne politinės ar ideologinės utopijos, o geismo perspektyvoje.

Šie kriterijai leidžia ne tik teigti, kad Deleuze'Ų ir Guattari bei Hardto ir Negri politinės strategijos smarkiai skiriasi, bet ir postuluoti būtinybę kurti geismo bendruomenes. Daugybę, turint omenyje, jos kiekybinę daugialypumą, jos dialektinį tapsmą, jos į organizavimąsi nukreiptą potencialumą ir numatomą molinį subjektyvumą būtų galima laikyti tam tikru „išorišku vidumi“ – vidumi, nes jos tapsmo procesas iš esmės yra dialektinis, jam nereikalingi skirtumai, daugybė siekia konsoliduotis, panašiai kaip tai neseniai darė proletariatas. Šis konsolidacijos procesas yra būtinas, siekiant politinių tikslų, tačiau nepakankamas formuojant mažąją politiką. Organizuotumas ne visada pasiduoda geismo mašinų ritmui, jis ne visada atitinka radikaliausių grupės narių siekių. Ypač tai pasakytina apie grupes – subjektus, kurias mes vadiname geismo bendruomenėmis. Todėl geismo bendruomenę būtų galima pavadinti „vidine išore“, kurioje reprezentacija ir subjektyvumas netenka prasmės, nes tikrovė stebima ir konstruojama iš geismo mašinų vidaus, kuriami intensyvūs, afektyvūs santykiai grupės viduje ir tarp skirtingų grupių, nepaliamajai kuriami nauji tapsmai ir skrydžio linijos. Geismo bendruomenė priešinasi kapitalistiniams santykiams ne pasilikdama galios dispozityvo viduje, bet atitoldama, deteritorizuodamasi, nuolat kurdama skirtumo, tapsmo procesą. Vidus tampa išore, nes geismas, konsistencijos plokštuma tampa išorine politikos riba.

Kyla klausimas, ar tokia mažosios politikos samprata yra efektyvi, ar mažoji politika lieka adekvati be organizuotumo, daugybei būdingo antagonizmo, be sprendimų priėmimo ir bendrų priešų. Taip, kovingumą ir pasipriešinimo strategijas išlaikyti būtina – bet mažoji politika negali remtis vien tik organizavimusi. Tiksliau, esminis mažosios politikos tikslas yra sudaryti galimybę jau anksčiau minėtiems atsitraukimo nuo didžiosios politikos, galios dispozityvo procesams, kurių metu organizacijos plokštuma prišliejama kiek įmanoma arčiau konsistencijos plokštumos. Geismo bendruomenę neišvengiamai siečia su šia materialia kasdieninių susidūrimų, geismo, afektų ir intensyvumų terpe. Be šios terpės kūrimosi, mano manymu, neįmanoma įsivaizduoti mažosios politikos. Geismo bendruomenė, mano nuomone, yra kitas daugybės veidas.

Vietoje išvadų: materialaus įvykio nenumatomumas

Kaip sako Deleuze'as ir Guattari, virtualumas tampa realybe tik veikiant skirtumui, o ne panašumui. Pasikartojimas veikiant skirtumui išlaisvinamas nuo panašumo, nuo nuspėjamumo. Dažnai Deleuze'Ų politinės minties interpretatoriai skolinasi jo

kino filosofijoje (Deleuze 1989) aptartą „bet kokios erdvės“ sampratą, kurioje veikia ne tik pagrindinis herojus, bet pati erdvė, kuri toli gražu nėra perregima, racionali, dėsninga ir gali pakreipti herojaus elgesį bet koku kampu. Realūs arba materialūs dalykai vyksta čia ir dabar, ne pažįstamoje ir programavimui pasiduodančioje istorinio materializmo teritorijoje, o „bet kurioje erdvėje“. Deleuze'o virtualumo aktualizacijos samprata yra aleatorinė, ji primena nyčišką kauliukų metimą: negalime programuoti savo galimybių nei dabartyje, nei ateityje. Pasak Guattari, revoliucija negali būti programuojama, nes tai, kas programuojama, visada yra jau įvykę, arba „po visko“. „Revoliucijos kaip ir visa istorija nuolat pateikia siurprizų. Jos yra visada nenuspėjamos. Tai nesustabdo mūsų noro dirbti revoliucijai: juk darbas revoliucijai – tai darbas su tuo, kas nenuspėjama“, – sako Guattari (Guattari 2007: 258).

Apibendrinant derėtų klausti, koks gi būtų tas materialus revoliucinis įvykis, kuriuo tikėtų Deleuze'as ir Guattari. Atsakymą galėtume formuluoti taip: tai būtų toks įvykis, kai būtų pasakyta „ne“ tiek transcendentinei logikai ir programavimui, tiek pajungimui bet kokiai racionaliai loginei sekai. Materialus įvykis nėra teleologinės matricos vizualizacija, jis yra virtualybės aktualizacija. Gebėjimas suvokti revoliucinį įvykį atsiranda ne kliaunantis didžiosios politikos ekspertų išvadomis, bet esant įvykių vietose ar bendraujant su eiliniaisi kovotojais. Taip atsiranda galimybė suvokti, kad tokiems kovotojams dažnai rūpi tai, ko niekad neišreikš masinė žiniasklaida, kad įvykio materialumas slypi jo nematomume, tame, kas lieka neįtraukta į galios scenarijus, ko nelieka nei programų distribucijoje, nei hierarchijoje. Kita vertus, įvykis įvyksta ne tada, kai jis priverčiamas įvykti, bet tada, kai virtualybė įsiveržia į aktualybę ir tampa regima tai, kas anksčiau nepasirodė, nors visada buvo juntama šalia.

Gauta 2015 11 02
Priimta 2015 11 21

Literatūra

- Casarino, C., Negri, A. 2008. *In Praise of the Common: A Conversation on Philosophy and Politics*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G. 1989. *Cinema 2: The Time-Image*. Trans. H. Tomlinson and R. Galeta. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G. 1991. *Bergsonism*. Trans. H. Tomlinson and B. Habberjam. New York: Zone Books.
- Deleuze G. 2004. *Desert Islands and Other Texts, 1953–1974*. Semiotext(e).
- Deleuze, G., Guattari, F. 2004. *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Trans. B. Massumi. London, New York: Continuum.
- Deleuze, G., Guattari, F. 2008. „68-ųjų gegužę nieko nenutiko“. *Anarchija.lt*, prieiga per internetą: <http://www.anarchija.lt/teorija/203-gilles-deleuzefelix-guattari-68-j-gegu-nieko-nenutiko> [žiūrėta 2015 11 08].
- Deleuze, G., Parnet, C. 2012. *Gilles Deleuze from A to Z*. DVD. New York: Semiotext[e].
- Guattari, F., Rolnik, S. 2007. *Molecular Revolution In Brazil*. Trans. K. Clapshow, B. Holmes. Los Angeles: Semiotext(e).

- Hallward, P. 2006. *Out of this World: Deleuze and the Philosophy of Creation*. New York: Verso.
- Tampio, N. „Assemblages and the Multitude: Deleuze, Hardt, Negri and the Postmodern Left“ in *European Journal of Political Theory*, July 2009, no. 8, p. 383–400.
- Thoburn, N. 2003. *Deleuze, Marx and Politics*. London, New York: Routledge.

Kasparas Pocius

**VIRTUAL MATERIALITY OF THE POLITICAL EVENT IN THE
PHILOSOPHY OF GILLES DELEUZE AND FÉLIX GUATTARI**

Summary

The article discusses the possibility of political event in Deleuze and Guattari's philosophy. In Deleuze and Guattari's thought, the political event can become material only when it passes from a transcendent plane of organization to an immanent plane of consistency. The representative quantitative multiplicity discussed by Kant is complemented with the Bergsonian theory of virtual multiplicities which allows real differences to express themselves. The possibilities realize, thus carrying with themselves a plan or program of becoming; the virtualities actualize, breaking with the rules of representation and bringing in the power of unpredictability. The desiring community, which, according to Deleuze and Guattari, is produced by minor politics, is compared with the concept of multitude produced by Michael Hardt and Antonio Negri. The multitude rests on a plane of organization, whereas the desiring community constructs a plane of consistency. The material event, as seen by Deleuze and Guattari, cannot be mediated, determined or reduced to causal chains – it happens in “any place whatever” – an unexpected place close to us.

KEYWORDS: materiality, event, difference, virtuality, minor politics, Gilles Deleuze, Félix Guattari.